

CANVERMEZLER TEKKESİ ROMANINDA GOTİK UNSURLAR

Öğr. Gör. Dr. Necla DAĞ*

ÖZ

Gotik, Roma İmparatorluğunu yıkan barbar kabilelere işaret eden, Orta Çağ'da mimaride Tanrı'nın büyüklüğünü göstermek için büyük, ihtişamlı ve korkutucu binaların inşa edilmesiyle etkisini sonraki dönemlerde resimden müziğe, sinemadan edebiyata kadar birçok alanda hissettiren bir akımdır. Olağanüstü varlıklar, kötülüğü temsil eden mekânlar ve kişiler, çözülmesi gereken esrarengiz olaylar, gotiğin başlıca özellikleridir. Dünya edebiyatında yoğun bir şekilde karşılık bulan bu akım, Türk edebiyatında Batı'ya göre daha geç dönemlerde işlenmiştir. Kültür ve inanç farkı, Osmanlı devletinin Batılılaşma çabalarını akıl ve bilime dayalı bir temele oturtmak istemesi gibi nedenlerle olağanüstü unsurlara dayanan gotik edebiyatın gelişimi gecikmiştir. Selim Nüzhet Gerçek, 1921 yılında *İleri* gazetesinde Fransız yazar Claude Farrere'den adapte ettiği *Canvermezler Tekkesi* adlı romanı tefrika eder. Bu roman, 2020'de "Latin Harfleriyle İlk Türkçe Gotik Roman" şeklinde yayımlanmıştır. Eser; korku, gizemli olaylar ve şahıslar üzerine inşa edilmiştir. Bir çalışanından aldığı mektup üzerine yola çıkan kahramanın tekin olmayan bir coğrafyada yolu şaşırmasıyla gelişen olaylar işlenmektedir. Ali Nail Bey'in yaşlı ve esrarengiz bir adam tarafından kulübesine götürülmesiyle gizemli olaylar yaşanmaya başlar. Romanın sonraki bölümleri gizemli olayların çözümünden oluşmaktadır. Bu çalışmada *Canvermezler Tekkesi* romanı, gotiği şekillendiren ortam ve türün kendine has özellikleri açısından Noel Carroll'ın "karmaşık keşif olay örgüsü" adını verdiği tasnif dikkate alınarak metin odaklı kuramsal yöntemle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Korku edebiyatı, Gotik roman, Canvermezler Tekkesi, tekinsizlik, kötülük.

GOTHIC ELEMENTS IN THE NOVEL CANVERMEZLER TEKKESİ

ABSTRACT

Gothic is a movement that shows to the barbarian tribes that devastated the Roman Empire, and its impact felt in many areas from painting, music, cinema to literature in the later periods, along with the construction of large, magnificent, and frightening buildings to show the greatness of God in architecture in the Middle Ages. Unusual beings, places, and persons represent evil, mysterious events to be solved are considered the main characteristics of gothic literature. That movement, which is commonly involved in world literature, is found in Turkish literature in later periods than in the west. Due to the differences in culture and belief, the Ottoman state's wish to place its westernization efforts on a foundation based on reason and science, the improvement of gothic literature, based on extraordinary elements, is delayed. Selim Nüzhet Gerçek, serializes a novel called *Canvermezler Tekkesi*, which is adapted from the French writer Claude Farrer, in the *İleri* newspaper in 1921 under the pseudonym Ahmed Kamil. That novel was published as "The First Turkish Gothic Novel with Latin Letters" in 2020. The work is built on horror, mysterious events and personalities. The events that developed after the hero, who set out on a letter he received from an employee, strayed in an uncanny geography, are covered. Mysterious events begin to happen when Mr. Ali Nail is taken to his cabin by an old and mysterious man. The next chapters of the novel consist of the solution of mysterious events. In this study, *Canvermezler Tekkesi* will be examined with a text-oriented theoretical method, taking into account the classification that Noel Carroll calls "complex

* Aksaray Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, necladag02@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-7961-2960

discovery plot" in terms of the environment that shapes the gothic and the specific characteristics of the genre.

Keywords: Gothic novel, Canvermezler Tekkesi, horror literature, uncanny, evil.

Giriş

Gotik kavramı, korku ve belirsizlik öğelerinden beslenir, bu nedenle kavramının kökenine inmeden önce anlamına bakmak gerekir. *TDK Güncel Türkçe Sözlük*'te "Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü", "kötülük gelme ihtimali" (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 03.06. 2022) olarak tanımlanır. Korku, bilinmeyenden gelebilecek zarar ve yok olmaya işaret eder. İnsanoğlu için bilinmeyen birçok durum zamanla çözüldüğü halde ölüm ve sonrası yaşam gizemini korumaya devam etmektedir. Dinî kaynaklarının sunduğu açıklamalar dışında öteki yaşam ile ilgili bir verinin bulunmayışı ölümü daima merak edilen, korkulan ve kaçınılan bir durum haline getirmektedir. "İnsanın insana ve hayata dair hissettiği korkuların tamamı ölümün yoklaştırıcı etkisinden kaynaklanmaktadır" (Emre 2021: 24). Çünkü ölüm, insanoğlunun ömrü boyunca güçlü olmak ya da yaşamını devam ettirmek için uğruna mücadele ettiği tüm kazanımlarını, uğraşlarını ve sevdiklerini geride bıraktıran bir olgu olduğundan sevilen ya da istenen her şeyden ayrılmayı ifade eder.

İlkel yaşamdan sıyrılmaya başlayan insan, hem çevresini hem de kendisini keşfetmeye başladığında tehlikeli olarak gördüğü durumlarla mücadele etme yollarını öğrenmeye başlar. Zamanla doğaya bağımlı olmaktan kurtulup hükmeden konumuna gelen insanoğlu korkularını tanımaya başlar. Turan (2014:19), korkularını tanıyan ve tanımlamaya başlayan insanların sözlü gelenek (efsane, destan ya da masal) aracılığıyla bu duygularını dile getirdiğini belirtir. Anlatıcının hayal gücünün beslediği bu sözlü gelenek içinde korku unsurları, çeşitli inanışların ortaya çıkmasını sağlar. İlkel çağlardan itibaren insanoğlunun etrafındaki olaylara anlam verme çabası, afetler, hastalıklar ve doğanın şaşırtıcı gücü karşısında hissedilen çaresizlik, ölüm karşısında duyulan dehşet, anlamlandırılmayan gizemli varlıklar, her dönemde farklı nedenlere dayanan korkuyu odak noktası haline getirmiştir. Bilinmezlik ve belirsizlikten beslenen durumların insan psikolojisinde yarattığı rahatsızlık ve korku hissi üzerine Aristoteles'ten itibaren yorumlar yapılmış, bu kavramın olumsuz enerjisinden faydalı sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Aristoteles tragedyanın ilkelerini belirlerken korku ve acıma duygularını işin içine katarak insanın bilmeden yaptığı veya ahlaki olmayan davranışlarından dönmesini amaçlar. "Tragedyanın ödevi, uyandırdığı acıma ve korku duygularıyla ruhu tutkularından temizlemektir" (Aristoteles 2006: 22) diyen filozof, zaafa kapıldığı için yanlış yapan kişinin ancak bu yolla ahlaksal bakımdan bir arınmaya ulaşabileceğini belirtir. Edmund Burke ise "Gerçekten de, ister daha görülür ister daha örtülür biçimde olsun, dehşet bütün durumlarda yücenin temel ilkesidir" (Burke 2008: 61-62) diyerek tedirginlik yaratan şeyler ile acı ve tehlikeyi yüceliğin, muhteşemliğin, yüksek etik değerlerin kaynağı olarak gördüğünü belirtir. Günlük hayatta birçok durumda bireyin çaresizliğinin tetiklediği çeşitli korkular, anlık gelişebileceği gibi geçmiş yaşantıların yansıması olarak da ortaya çıkabilir. Geçmiş yaşantılarla bireyin davranışları arasında güçlü bağlar kuran Freud, geçmişte edinilmiş, tanıdık, fakat gizlenmiş bir his olarak açıklamaya çalıştığı tekinsizlik kavramıyla korkuyu özdeşleştirir. Freud (2003: 205), 1919'da yazdığı "Tekinsiz" adlı yazısında yeni ve yabancı olmayan

bu kavramının bastırılmış çocukluk karmaşalarını içerdiğini ve bunların dıştan gelen herhangi bir izlenimle tekrar canlanabileceğini, o zaman da gerçek yaşamda tekinsizliğin ortaya çıkacağını ifade eder.

Edebiyatta gotik; bazen dehşet, ürkütücü kelimeleri ile karşılanmıştır. Kavram genellikle tarihte önemli bir yer tutan Roma İmparatorluğunu yıkan Gotlara dayandırılarak açıklanır. Got adı tarihte ilk kez M.S. I. yüzyılda Polonya'nın işgal edilmesiyle kaynaklara geçer. Gotlar, Avrupa'da çok geniş bir coğrafyaya yayılarak pek çok Avrupa medeniyetini etkileyen Germen kabileleridir. Andrew Smith'e göre (2007: 2), terim mimaride üçüncü yüzyıldan beşinci yüzyıla kadar bir canlanmaya daha doğrusu yeniden kültürel bir yapılanmaya atıfta bulunur. Smith, İngiltere'de on sekizinci yüzyılın başlarından on dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar moda olan ve Ortaçağ estetiği olarak adlandırılan gotiğin barbar Germen kavimlerinin geçmişinden esinlenen bir bağlam içinde gelişerek edebi bir moda dönüştüğünü ifade eder. Gotların tarihi süreçlerine bakıldığında edimleriyle barbarlık, zorbalık, vandallık ve yıkıcılık faaliyetlerinin merkezinde yer alan kavimler olarak yer edindikleri görülür. Gotik terimi, yıkıcılık ve zarar verme eğilimleriyle toplumlarda tedirginlik yaratan bu kavimden adını almaktadır. Ortaçağ mimarisine ve o dönem ile ilgili birçok şeye "gothic" sıfatı yakıştırıldığı; bu romanların çoğu da eski şatolarda, manastırlarda, yıkıntılarla dolu bir dekorda geçtiği için; 18. yüzyılda ve 19. yüzyılın başlangıcında rağbet gören bu roman türüne aynı ad verilir (Urgan 2010: 853). Karanlık bir dönemden çıkan Avrupa, kilisenin daha önceki dönemlerde savunduğu değerler yerine insana ve akla önem vermeye başlar. Akıl ve bilimin öne çıkışı, skolastik düşüncenin güç kaybedişini hızlandırıp bilim, deney, gözlem ve somut verilerle açıklanamayan bu döneme ait her şey artık değersiz ve karanlık olarak görülmüştür. Soydan'a göre (2014: 8), edebiyatta da yeni bir tür olan roman, Ortaçağ'a ait romanslarla, şövalye hikâyeleriyle dalga geçerek serüvenine başlamıştır ve ilk roman sayılan Don Kişot'un yazarı Cervantes yazdığı eserle bu aydınlanmacı idealin sözcülüğünü yapmıştır.

18. yüzyılda hâkim olan gotik, klasisizmin akli yücelten söylemine karşıt olarak kullanılan, düş gücünü ortaya çıkaran bir kavram olarak ele alınır. Romantizmin ortaya çıkışıyla insan yaşamındaki bütün olayların rasyonalizm ile açıklanamayacağı fikri ağır basmaya başlar. "Batılılaşma sürecinin başında bilimin ilerlemenin koşulu olarak görülmesi, dönemin aydınlarının pozitivizmle temasını, ondan etkilenmesini kaçınılmaz kılmıştır" (Uğurlu ve Balık 2009: 2310). Bilime yönelmeyle birlikte Aydınlanma döneminin salt akli öne çıkarıcı söylemlerine karşı olumsuz tepki romantizm ile gündeme gelmiştir. Romantik akımın temsilcileri, insanın duygularına yönelince insan tabiatının gizli kalan iyi yönlerinin yanı sıra kötü yanları da ortaya çıkmaya başlar. İyilik, doğruluk, erdem gibi kavramların yerine kötülük, suç, günah kavramları insan doğasının bir parçası olarak işlenir. "Romantiklerin Orta Çağ'ı bir kaçış zaman dilimi olarak kullanmaları gotikle karşılaşmalarını sağlar. Fransız Devrimi'nden sonra klasiğin karşısında yeniden dirilen gotik, romantizmle de sıkı ilişkiler içerisine girer" (Tokiz 2018: 61). Romantik yazarların yazdıkları gotik romanların sayısındaki artış bu türe olan ilgiyi arttırır. Gotik, ulusal ve kültürel formlara göre şekillenebilen aynı zamanda da farklı alanlarda üretilen bir tür haline gelerek sadece roman türünü değil, aynı zamanda drama, şiir ve kısa öykü gibi türleri de kapsayacak şekilde bazı belirli özellikleri içerir. "Gotik'in ulusal, biçimsel ve jenerik mutasyonlarına rağmen, ayırt edici bir estetik

oluşturan belirli kalıcı özellikleri belirlemek mümkündür. Harabelerin, kalelerin, manastırların ve canavarlık biçimlerinin tasvirleri, delilik, suç, doğaüstü ve aşırılık imgeleri tipik olarak biçimi karakterize eder” (Smith 2007: 3). Korku, dehşet ve tedirginlik ifade eden imgelerin karakterize edilişi ve zamanla bir türü doğurması, kilise ve yaptırımlarıyla bağlantılı olarak açıklanır. 18. yüzyılda pozitif bilimler ve felsefe alanındaki gelişmeler kilisenin söylemlerindeki tutarsızlığı ve gerçek dışılığı gözler önüne serdiğinden toplumsal anlamda bir inanç krizine neden olmuştur. Toplumsal çöküntüden insanları kurtaracak çözüm olarak yaratıcının büyüklüğünü ve gücünü temsil eden bazı mistik sığınaklar şeklinde inşa edilen yapılarda gotiğin izlerini görmek mümkündür.

Murat Belge, edebiyat tarihçilerinin 18. yüzyılın ikinci yarısında yazılmış birkaç romanı, gotik roman adını verdikleri bir akım içine oturttuklarını; ancak bunların ortak belirgin özelliklerinin olmaması ve temsilcilerinin birbirlerinden kopuk olması nedeniyle belirli bir akımın ürünleri gibi görülemeyeceğini belirtir. Bunların Akıl Çağı ya da Aydınlanma Çağı denilen 18. yüzyılda, akıl dışı bir tarzın dışında yazılmaları nedeniyle karşıtları tarafından böyle bir küme içinde sınıflandırıldıklarını belirten yazar, İngiliz edebiyatında Thomas More’dan önce, bilinen dünya dışında bir anlatı yazılmadığından gotiği More’un çalışmasıyla ilişkilendirir. Aynı zamanda 18. yüzyıl eseri olan Gulliver’i de bazı bakımlardan bu türe biraz daha yakın görür. Gotik edebiyatın ilk örneği, Horace Walpole’un *Otranto Şatosu* (1764) kabul edilse de yazar, Samuel Johnson tarafından 1759’da yazılan *Rasselas* adındaki kısa romanın “gotik” sıfatıyla anılan ilk roman olduğunu açıklar (Belge 2012: 5-6). Walpole, *Otranto Şatosu* romanının taşıdığı olağanüstü unsurlar, hayaletler ve korkutucu durumlarla büyük bir başarı elde etmiş, aynı zamanda gotik tarzı sadece eserinde değil, Strawberry Hill’de kendisi için yaptırdığı görkemli şatoya da yansıtmıştır. Warpole’un eserinden sonra gotik romana artan ilgi, harabe mekânlar, şatolar, yanlış tercihler sonucunda gelişen tuhaf olaylar, insanı korkutan kaleler, eski ve kimsenin yıllarca uğramadığı binalar, karanlık zindanlar, hapisaneler, gizli odalar veya bölmeler, ıssız yollarda kaybolmalar sonucunda karşılaşılan ilginç insanlar, doğaüstü güçlere sahip lanetli insanların zihni ve bedeni ele geçiren planları gibi sayılabilecek daha pek çok özelliğin bir türü meydana getirmesini sağlamıştır. Böylece modernitenin getirdiği akılcılık anlayışına kafa tutularak akıl ve kural dışı olan her şey edebiyattaki yerini almıştır.

Vathek adlı eserini 1786’da yazan William Beckford da sadece yazında değil, mimaride de gotik tarzı yaşatmaya çalışınlardandır. 1790’da Fonthill’de babasının konağının yerine gotik bir saray yaptırarak adını Fonthill Abbey koymuştur (Belge 2012: 10). Bayan yazar Ann Radcliffe ise 1794’te yazdığı *The Mysteries of the Udolpho* (*Udolpho’nun Gizemleri*) ile bu alana önemli bir eser kazandırmıştır. Avrupa’da Walpole’un izinden giden Ann Radcliffe, Matthew Lewis, Mary Shelley ve Charles Maturin gibi isimler, gerilim ve doğaüstü unsurlar yoluyla Ortaçağ dönemini romantize ederek duyguların önemine vurgu yapmışlardır. Daha sonra “gotik” korkunç, doğaüstü, insanüstü ve grotesk ile eşanlı hale gelmiştir (Mull Pala 2006: 1). Bahsedilen eserlerden sonra ilk gotik motiflerin tespiti ve benzer eserlerin yazılması kolaylaşmıştır. Bu motifler, zamanla değişikliğe uğrayarak edebiyatta farklı bazı türlerin ortaya çıkışına

öncülük etmiştir. Polisiye türünün doğuşuna kaynaklık eden gotik romana olan ilgi, tiyatro ve sinemanın gotik unsurlardan yararlanması önünü açmıştır.

1. Gotik Roman Türünün Türk Edebiyatındaki Gelişimi

Korku; destan, masal ve efsaneler olmak üzere birçok sözlü gelenek türünde bulunduğu gibi modern yazarların da ilham kaynaklarından birini oluşturur. Korku unsurları, Türk edebiyatında sözlü ve Klasik edebiyat türlerinde uzun süre varlığını korur; ancak eserin ana yapısı, dehşet ve endişe üzerine inşa edilmez. Batılılaşma öncesi Leyla ve Mecnun, Kerem ile Aslı gibi mesnevi geleneğinin sürdürülmesiyle ilgi odağı haline gelen ürkütücü unsurlar, Batı'dan tercüme ve telif roman örnekleriyle birlikte yerini gerçekçi unsurlara bırakır. Haksal (2014: 412), "İlk romanlar henüz roman olmayan metinlerdir. Kimi öykünme duygusuyla yazılmış kimi roman ile geleneksel olgular arasında bocalamıştır" sözlerinden bu türün diğer toplumlarda zirvede olduğu bir dönemde Türk yazarlarca pek tercih edilmediğini anlamak mümkündür. Tanzimat'ın öncüleri, topluma bütün alanlarda modern bir kimlik kazandırmak amacıyla eski olan her şeye savaş açarak Batı'nın teknoloji, edebiyat, mimari ve sanat alanında kazandığı ivmenin aynısını kendi toplumlarının da yakalamasına hizmet etmişlerdir. Yazarlar, uygulamayı düşündükleri eğitici faaliyetleri hayata geçirmek için edebiyatı bir araç olarak kullanmışlardır. Bunun için öncelikle Halk ve Divan edebiyatında kullanılan hayal unsurlarını eleştirip yeni bir tarz oluşturmak için eserlerini akıl ve gerçeklik ilkelerine dayandırarak yazmışlardır. Türk edebiyatının yüzünü Batı'ya döndüğü Tanzimat döneminde hayal ve doğaüstü unsurlardan eserleri arındırmak isteyen Ahmet Mithat Efendi, Namık Kemal, Şemsettin Sami gibi aydınlar, yaptıkları değerlendirmelerde Avrupalı bir tarzın gelişmesi için halk anlatılarından beslenen geleneğin terk edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca büyü, sihir, hurafeye dayanan hikâyeler, ağır bir dille eleştirilmiştir. Ahmet Mithat Efendi (2009: 17), Çengi'de "Memleketimizde bugün bile efsuna, tılsıma, hurafeye yönelik ilginin derecesi iyi bilinir. Bundan yirmi yıl kadar önceki ilginin derecesini varın siz düşünün!" diyerek gerçekliğe dayanmayan edebi türlere ilginin eleştirisini yapar. Namık Kemal (2005: 39), Türk hikâyeciliğini "tılsım ile define bulmak, bir yerde denize batıp sonra müellifin hokkasından çıkmak, âh ile yanmak, külüng ile dağ yarmak gibi bütün bütün tabiat ve hakikatin hâricinde birer mevzûa istinat eden" hikâyeler olduğu için roman değil, "koca karı masalı nevinde" kabul eder. Aydınlar ilk olarak halkın eğitimini destekleyecek bir alt yapı oluşturmak amacıyla önceki dönemlere ait anlatılardaki doğaüstü unsurların yeni eserlerde yer almaması için çabalamışlardır. Giritli Aziz Efendi'nin 1797'de yazdığı *Muhayyelat*, gotik bir eser olmamakla beraber büyü, sihir, cin, peri, gibi olağanüstü unsurlar bulunması nedeniyle Ahmet Mithat ve dönemin diğer yazarları tarafından eleştirilmiştir. Tanzimat yazarlarının olağanüstü durumları, romandan çıkarma girişimleri nedeniyle Batı'da bu türün birçok örneğinin yazıldığı dönemde Türk edebiyatı, gotik edebiyata sırtını dönmüştür.

Halk edebiyatı ürünlerinde doğaüstü varlıklar olarak cinler, şeytanlar, devler, cadılar, canavarlar, şeytanlar, cehennem tasvirleri, korku unsurları olarak sembolleştirilmiştir. Halk kültürünün sunduğu bu zenginlik, Batı ile Türk toplumu arasındaki dini, sosyal ve kültürel farklılıklar nedeniyle Batılılaşma döneminde kısır bir alana dönüşmüştür. "Doğu dünyasında Batı'daki gibi korku türünün gelişmemesinin önemli nedenlerinden biri de korku malzemelerinin farklı algılanmasıdır. Batı'da korku

unsurları, doğaüstüdür; Doğu'da ise doğaldır ve doğanın yarattığı öğelerdir" (Tunçtan 2018: 20). İki medeniyet arasındaki farklı algılayış, ilk gotik eserin hangisi olduğu konusuna da yansımıştır. Türk edebiyatında korku unsurlarını içeren pek çok eser olmasına rağmen gotik bir eser oluşturma kaygısıyla yazılmamış olmaları veya eserlerin sonunda gerçekçi bir nedenle açıklığa kavuşturulmaları bu eserlerin gotik olarak kabul edilmesinin önüne geçmektedir. Korku türünün ilk örneği olarak Ali Rıza Seyfi'nin 1928'de yazdığı *Dracula İstanbul'da* romanını kabul eden araştırmacılar olduğu gibi Suat Derviş'in *Ne Ses Ne Bir Nefes* (1923) adlı romanını birinci sıraya alanlar da vardır. Ayrıca Suat Derviş'in ilk eseri olan *Kara Kitap* (1920) ve *Buhran Gecesi* (1923) gibi romanlarında da korku edebiyatına ait özellikler bulunur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, korku temasının yer aldığı örneklerden bahsederken unutulmaması gereken isimlerin başında gelir. Kronolojik bir tasnif yapan Emine Tuğcu, ilk korku romanlarının Hüseyin Rahmi Gürpınar tarafından yazıldığı belirtir. Tuğcu (2008: 120), *Gulyabani* (1911) ve *Cadı* (1912) romanlarının *Mezarından Kalkan Şehit* (1928) romanından daha önce yazılması nedeniyle ilk gotik roman olarak bu eserlerin anılması gerektiğinin altını çizer. Ancak, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında gotiğe ait pek çok özelliği kullanmasına rağmen eserlerin sonunda olayları gerçekçi bir çözüme kavuşturması, eserlerinin alanın ilk örnekleri olup olmadığı tartışmasına neden olmuştur. Soydan (2014: 9) "Hüseyin Rahmi, gotiğin pek çok öğesini kullanıyor, romanlarının sonuna kadar gotik bir atmosferi muhafaza ediyordu. Hatta o dönem bilimselliği tartışılan isprizma konusunda da kafası biraz karışık gibiydi yazarın. Ancak eserlerinin sonunda her şeyin bir oyun, ya miras ya da başkalarına verilen sözler nedeniyle hazırlanmış düzenler olduğunu vurgulayan kurgulara yer veriyordu yazar" sözleriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın kurguyu açıklığa kavuşturması nedeniyle gotiğin ana unsurlarından biri olan merak ve korku içinde bırakma ilkesine sadık kalmadığını ifade eder.

Firdevs Canbaz Yumuşak (2013: 138) ise Türk edebiyatında korku türünün öyküdeki ilk ve en önemli temsilcisi olarak Kenan Hulusi Koray'ı görür. Canbaz'a göre (2013: 139), Kenan Hulusi Koray'ın yayımlanan öykülerinin içinde gotik ölçütleri taşıyan "Kavaklıkız Hanında Bir Vak'a", "Gece Kuşu", "Tuhaf Bir Ölüm ve Bir Garip Adam" sonları ölümle biten korku öyküleridir. Ölüm ve ölüm korkusu, sırlı olaylar, tekin olmayan mekân tasvirleri ve gizemli kişilerle bu öykülerin kurgusu derinleştirilir. Kerime Nadir'in *Dehşet Gecesi* (1958) *Dracula* romanından esinlenerek yazılmış önemli bir korku romanı örneğidir. Nadir, romanında dışı bir vampir olan Ruzihayal'in Hakkâri Cilo Dağı'nda bulunan şatosuna Cengiz isimindeki bir yazarı davet etmesi üzerine gelişen gizemli olayları aktarır. Vampirler, konuşan tablolar ve korkutucu mekân betimlemeleriyle gotik akımın pek çok öğesini okuyucuya sunan bir eserdir.

1960 ile 1980 arası, darbeler nedeniyle politik söylemin etkisinde gelişen bir dönem olmuştur. Korku edebiyatından soyutlanmaya çalışan sanatçılar, olağanüstü unsurlara yer vermektен kaçınmışlardır. "Sosyal roman ekseninde kutuplaşmaların yaşandığı bu politik ortamda yazarlar doğaüstüne yer vererek ideolojilerini yansıtamayacakları için 1980'lere kadar bu tarz çalışmalar kaleme alınmaz" (Yücesoy 2007: 53). 1980 sonrasında toplumsal ve siyasal koşulların değişimi, roman anlayışında yeniliklere kapı açar. Doksanlı yıllardan itibaren korku romanları, modern

roman teknikleriyle beraber sağlam bir kurguya dayanan ve en çok okunan türler arasındaki yerini alır.

2. *Canvermezler Tekkesi*'nde Gotik Unsurlar

Selim Nüzhet Gerçek'in Ahmet Kamil mahlası ile Claude Farrere'in *La Maison des Hommes Vivants* (1911) adlı eserinden uyarlayarak kişi ve mekânları Türkçeleştirdiği *Canvermezler Tekkesi*, gotik kurgunun tüm özelliklerini taşır. Roman, 15 Eylül-30 Ekim 1921 tarihleri arasında *İleri* gazetesinde tefrika edilerek 1922 yılında basıldığı için en erken tarihte yazılan gotik roman olarak kabul edilebilir. Roman metni, 2017'de Sümeyye Tural Çivici'nin hazırladığı "Ahmed Kâmil'in (Selim Nüzhet Gerçek) *Canvermezler Tekkesi* isimli Romanı (İnceleme-Metin)" adlı yüksek lisans tezinde Latin harflerine aktarılmıştır. 2020 yılında ise Merve Köken'in yaptığı çeviri, *Canvermezler Tekkesi*, "İlk Türkçe Gotik Roman" notuyla Karakarga Yayınları tarafından basılmıştır. Selim Nüzhet Gerçek'in bu eserinin gotik roman açısından daha önce incelenmemiş olması ve türün bütün özelliklerini taşıması bu çalışmanın yapılması fikrini doğurmuştur.

Gotik eserlerde, kalıplaşmış bir sistem üzerine kurulu olan kurgu ve anlatım tercih edilir. Selim Nüzhet Gerçek de bu kurgu ve anlatım sistemini esas alarak eserini şekillendirmiştir. Susanna Becker (1991:19) gotik türe kimlik kazandıran kalıplaşmış unsurların deneyim, aşırılık, abartı ile kaçış olduğunu ifade eder. Noel Carroll (2020: 190) ise "karmaşık keşif olay örgüsü" adlı tasnifinde, kurgunun dört kısım veya işleve sahip olduğunu, bu kısımların "açılış, keşif, doğrulama ve yüzleşme" olduklarını açıklar. Becker'in tasnifinde deneyim aşamasında eserin yaratıcısı, kahramanı akıl dışı bir durumla karşı karşıya getirmek için hazırlar. Bu nedenle gotik kurguda "karakterler alabildiğine yalnız ve çaresiz bireylerdir; fiziksel, sağlık, güç ve onur onların huzur bulabilmelerine yetmemektedir. Umutsuzca yaklaşan yıkımın ve şiddetin tehdidini hissederler. Elllerinden bir şey gelmez; çünkü (...), yaşamı denetleyen egemen gücün kaynağını görebilme yetenekleri kısıtlanmıştır" (Tunçer 2003:127). Carroll'un (2020: 191) tasnifinde ise gerilim filmini andıran bir izlenim yaratılarak ya canavar/tehlikeli kişinin kimliği en baştan verilir ya da gizem edasıyla yalnızca o kişinin hain yönleri gösterilir. Bu durum hem ölüm hem de en son ele geçirilenin tuhaf davranışları üzerinden kurguyu derinleştirmeye yardımcı olur. *Canvermezler Tekkesi*'nde sıkça başvurulan bir teknikle, ölüm korkusu üzerinden algılayıcının tehlike oluşturucusuyla karşı karşıya gelişi, açılış aşamasında hissettirilir. Açılış aşaması karmaşık olay örgüsünün ilk işlevi olduğundan bu aşamada tehlike oluşturan varlığa ait bazı özellikler yani ileride bir hainlik yapacağına dair ipuçları verilir. Aynı zamanda alımlayıcıya yani hem olayı yaşayan hem de aktaran kahramana diğer bir söyleyişle en son ele geçirilenin tuhaf davranışları gösterilir. Bahsedilen tuhaf davranışlar, kahramanın anlattıkları ve sevgilisi Meliha'nın anlam veremediği davranışları üzerinden örneklendirilir. Ali Nail Bey, kendisi için hazırlanan mezarın başında ölümünü beklerken başına gelen tuhaf olaylara karşı insanları uyarmak ve ölümüne sebep olan esrareniz kişilerin bulunması için yaşadıklarını yazmaya başlar. Gotik kurguda kahraman öleceği zamanı bilir; çünkü tedirginlik yaratacak bütün durumları önceden yaşamıştır. Anlattıklarıyla bir vasiyet bırakarak kendisinin tecrübe ettiği tehlikeli duruma karşı insanları uyarma ihtiyacı içerisinde. Kahraman anlatıcı, yaşadıklarını anlatmadan önce kendi durumunu betimleyerek gotik kahramana özgü bir durum olan yaşamını kısıtlayan duruma karşı

yalnız ve çaresiz oluşuna vurgu yapar. Fiziksel olarak gücü elinden alınmış, yaşadıklarını anlatabileceği kimsesi kalmamıştır. En önemlisi de romanın ilk cümlesinden itibaren korku ve kaygıya kapı aralayan bir girişle ölüm üzerine yoğunlaşır.

“Bugün korkular, dertler içinde “vaka”nın tam hikâyesini yazmaya karar verdim. Buna yarın değil öbür gün ölmüş olacağımı bildiğim için karar veriyorum.(...) Çünkü insanlar gerçeği bilmiyorlar. İnsanlar tehlikededirler. Ben ise artık hayatta sayılmam” (Gerçek 2020: 15).

Kahraman anlatıcı, korkutucu atmosferi hissettirmek, gerilim ve entrikanın dozunu arttırmak için ürkütücü figürlerle olayları aktarır. Korkutucu olanın ortaya çıkışı, bazı kurgularda ani bir başlangıçla olabileceği gibi çeşitli aşamalardan sonra da olabilir. Okuyucu, korkutucu varlığın kimliği ve “neyin peşinde olduğunu ancak çeşitli cinayetler veya etkileriyle karşılaştıktan sonra” (Carroll 2020: 191) öğrenebilir. Bu aşamada birbirini izleyen olaylar, geriye dönüşlerle anlatılırken bazen an ve geçmiş iç içe geçer. “Romanlardaki eş zamanlı anlatılar, birbirinin içine geçmiş anlatılar, ana anlatıdan uzaklaşıp, hatta tamamen unutup tekrar geri dönüşler karmaşık bir yapının oluşmasına neden olur” (Pala Mull 2008: 39). *Canvermezler Tekkesi*nde geriye dönüşler ve eş zamansal olayları aktaran kişi, romanın başkahramanı Ali Nail Bey, anlatacaklarının inanılmayacak kadar tuhaf ve korkunç olduğunu sezdirmek için sık sık olayların gerçekleşmeden önceki durumuna, gerçekleşme anına ve her şeyin sona ermek üzere olduğu an arasında adeta mekik dokurcasına atlamalar yapar. İleriye ve geriye yaptığı atlamalarla olayların inandırıcılığını arttırmak için kahraman anlatıcının başvurduğu bu yöntem, neredeyse gotik anlatıyla özdeşleşmiş bir özelliktir.

Gotiğe özgü özelliklerinden bir diğeri merak duygusunun uyandırılmasıdır. Kurgunun bileşenleri başından korkunç olaylar geçmiş kahramanın kendisini çaresizlik içinde bırakan durumu birilerine anlatma ve ölümden kurtulma arzusuyla güçlendirilir. “Sürekli ölümlerle karşı karşıya olan karakterler için acıdan ve korkudan kaçmak imkânsız gibi görünmektedir. Karakterlerin acıyı yaşama şekilleri ve korkuyu hissetme biçimleri bakımından da gotik yazının dramatik bir özelliğinin olduğu söylenebilir” (Yıldırım 2007: 9). Yazar, kahramanı Ali Nail Bey’i yaşadığı, dramatik aynı zamanda korkunç olayların merkezine koyarak duygusal ve ürkütücü bir karakter yaratmaya çalışır. Gerçek, merak ve korku uyandırmak amacıyla kahramanın kısa bir süre sonra öleceğine vurgu yaparak okuyucunun dikkatini cezbetmek ister. Ana karakter, anlatacaklarının inandırıcılığının zor oluşu nedeniyle sık sık her şeyin bilincinde olduğunu, akıl sağlığının yerinde olduğuna vurgu yapar. Fakat anlatacaklarını ispatlayacak bir belgeden mahrum oluşu nedeniyle derin bir kaygı ve üzüntü içindedir. Çünkü bir günde yaşlanmıştır ve o anda kaç yaşında olduğunu kendisi dahi bilmediği gibi birden bire yaşlandığı için yaşlılığın getirdiği olumsuzluklara da henüz alışmış olmadığından anlatacağı korkunç hikâyede dehşet hissi ağırlığını hissettirir. Kahraman, geçmesi mümkün olmayan bir acı ve korkuya mahkûm olur. Hissettiği acı ve korku hislerinden kurtulamayacağını kabullendiğinden yok olmak için beklemeye başlar.

Gotik anlatıda gizemli olaylar, genellikle kahramanın yola çıkmasına neden olan bir mektupla başlar. Gotiğin asıl amacı salt gerçekçiliğe dayanan kurguyu yıkmak

olduğundan kahramanlar, öznel fikirleri ve olayları algılama biçimleriyle okuyucuyu kurgunun içerisine dâhil etmeye çalışırlar. Birinci tekil kişinin aktarımları, anlatıcı ve okuyucu arasında ortak bir his dünyası oluşturma üzerine yoğunlaşır. Kahramanda oluşan tedirginlik, korku ve tekinsizlik hislerinin okuyucuya geçmesi önemsenir. Bazen ölü bir dil, bazen şifreli bir yazı sistemi bazen de tanıdık birisinden alınan mektupla gelen davet üzerine yola çıkan kahramanın bütün hisleri, sonrasında yaşanacak olan olayların bir önsezisi gibidir. Ölümle burun buruna gelen Ali Nail Bey de gizemli olayları yaşamadan önce kendisine yazılmış bir mektup alınca yola çıkmaya karar vermiştir. Balıkçıların reisi Halil Çavuş, Ali Nail Bey'e bir mektup göndererek Karadeniz'de bir fırtınanın çıktığını, kayıklarının hasara uğradığını, çalışanlarından Hasan Çavuş'un hastalandığını ve acil para gerektiğini yazar. Mektubu alan Ali Nail Bey, birkaç defa telgraf çektiği halde cevap alamayınca balıkçıların yanına birisini göndermeye çalışır; fakat çalışanı hastalığını ileri sürerek gidemeyeceğini kendisine bildirince mektuptaki çağrıya uyarak Kilyos'a gitmeye karar verir. Yazar, Ali Nail Bey'i önce gotikle özdeşleşmiş bir kavram olan tekinsiz mekâna doğru sürükler. Kurguda tekinsiz mekândan önce tekin mekâna doğru kahraman yönlendirilir. Tekinsizlik, bilinen ve güven veren dünyanın dışında kuralları olan rahatsızlık, endişe ve korku yaratan ortamı ifade ettiğinden yazar, kahramanı bu ortamla yüzleştirmeden önce onun için güven telkin eden ofisine uğratmasını sağlayarak ileride anlatacağı korku ortamının endişe vericiliğinden okuyucuyu emin kılmak ister.

“Vakanın başlangıcına balıkçıların reisi Halil Çavuş'tan aldığım bir mektup sebep oldu. (...) 25 Kasım 1913 tarihli Perşembe günüydü. (...) Yarın tam bir ay olacak, yalnız bir ay... O zaman daha otuz üç yaşındaydım. Mektubu açıp okuyunca çarçabuk kararımı vermiş bulundum” (Gerçek 2020: 18).

Ali Nail Bey, Büyükdere'de bulunan akrabası Rami Paşa'nın köşkünde bulunan yedek atı Ceylan'ın hazırlanıp Rumeli Kavağı'na gönderilmesi için telefon eder. Kendisi ise İstanbul'daki işlerini hallettikten sonra yazıhanesinden ayrılmak üzereyken son bir defa her şeyi kontrol eder. Buradaki her şey, Ali Nail Bey'e sıcak ve ferah bir ortamın bütünleyicisi olarak bir düzen içinde gözükür. Romanda kısacık bir anın betimlenmesi, mekânın gündelik yaşamdan bellek bağlamına dönüşümü üzerinden yazıhaneye bir anlam kazandırma amacıyla örtüşür. Ali Nail Bey'in işlerini yürüttüğü yazıhanesi, gündelik yaşamın telaşı içinde o ana kadar pek önem ifade etmese de sonraki süreçte bulunulan mekânın yarattığı boğucu etkiyle ölmek üzere olan kahramanın kısa ziyaret anında kadrajına kaydedilen son güvenli alanı olur. Bu anlamda mekân hem kişinin zihninde bir bellek oluşturur hem de anlık zaman diliminde betimlenmesi gereken durumlara bir işlevsellik kazandırır. Ali Nail Bey, Kilyos'a gitmek üzereyken yazıhanesinin o anlık görüntüsünü ve fiziki mekânı aşan anlamını şu şekilde betimler:

“Sevdiğim yazıhanemden ayrılmadan evvel etrafıma bir göz gezdirerek çekmecelerimi kilitledim. (...) örtülü perdelerden süzülen günün ışıkları biraz solgundu ama odayı yeteri kadar aydınlatıyordu. Odanın diğer bir köşesinde ise küçük bir gaz sobası, aydınlık içinde boşa yanan bir kandil gibi garip görünüyordu. Kilyos'a gitmeye karar verdiğim bu esnada idarehanem bana bir kat daha sıcak, sevimli, ferah göründü”. (Gerçek 2020: 20)

Freud tekinsizliği, tekin kavramı üzerinden “tanıdık olan, eve ait olanın karşıtı” olarak açıklar. Buna göre “kapalı olan, tanıdık olmayan, kötü” gibi karşılıklar geliştirir. Pala Mull’a göre (2008: 22), tekinsiz, “bir zamanlar tanıdık olan, zaman içinde bastırılmış bir şeyin tuhaf, yabancı bir şekilde geri dönüşünü, tekrar ortaya çıkışını anlatır.” Bir mekânı tekinsiz yapan şey ise o mekânın bir yandan tanıdık, diğer yandan ise yabancı ve tuhaf gelmesidir. Kurgu içinde tekinsiz olan mekân ya da nesnenin birden geri dönüşü iradesiz hatırlama yoluyla gerçekleşir. İradesiz hatırlama, “Bir anının kendiliğinden tetiklenerek aniden ortaya çıktığı istem dışı hatırlamalardır. İstem dışı hatırlamaları bir nesne, hastalık hâli, bir koku veya tat ya da birisinin söylediği bir söz çağrışım ile harekete geçirebilir” (Çelik ve Yıldırım 2020: 276). *Canvermezler Tekkesi*’nde yazıhanenin tekin bir mekân olarak hatırlanması, orada geçen deneyimlerin bilinçsiz belleğe kaydedilmesinden sonra gelişen bir durumdur. Tanıdık olmayan ile karşı karşıya geliş, güvenilir mekânı kahramanın belleğinde yeniden anlamlandırır. Romanda gotik mekânın kullanımı, karakterin bilinçaltına kaydettiği geçmişte olmuş olayı hatırlamasıyla iç içe verilir. Gotik mekân tasvirlerine geçmeden önce yazarın gotik kurguyu ilginç kılacak başka yöntemlere başvurduğu da görülür. Önseme (Foreshadowing) yöntemi bunların başında gelir ve bir sanatçının, eserin akışı içerisinde ileride yaşanacaklara dair önemli ipuçlarını eserinin çeşitli yerlerine önceden koymasına anlamında kullanılır. Kurmaca, korku, polisiye, gerilim gibi türlerde kullanılan bu tekniğin İngilizcesi olan “foreshadowing” kelimesinin etimolojisi ön, önce ve gölge kelimeleri üzerinden yapılır. Kelime, eserin ilerleyen kısımlarında yaşanacak olayların gölgesinin önceden hissettirilmesi anlayışına dayanır. Önseme bazen bir nesne bazen de bir his veya durum ile kullanılabilir. Başlangıçta çok önem taşımayan bu nesne veya durum gelişecek olayların açılımı için gereklidir. “Bazen bir karakterin öngörüsü veya kehaneti olarak bazen de karakterler arası diyaloglarda bir ipucu olarak karşımıza çıkabilir. Söylendiği anda önemli olmadığı düşünülen bir detay kurgunun devamında önemli bir hâle gelebilir” (Pala Mull 2015: 63). Yazar, bu ipuçlarıyla yarattığı gizem duygusunu attırırken okuyucunun da merakla kapılarak olayların akışına kendisini kaptırmasını planlar. Selim Nüzhet, romanında ilk önsemeyi Ali Nail Bey’in vapura binışı sırasında kapıldığı hislerle verir. Olacaklara ilişkin kesin bilgi verilmeden kahramanın çıktığı yolda bir olumsuzlukla karşılaşacağı kötü hava şartları üzerinden şu şekilde hissettirilir:

“Vapur ilerledikçe Boğaz daha dalgalı, daha haşin, daha soğuk geliyordu. O zaman Kilyos yollarının da bundan daha rüzgârlı, daha soğuk, daha haşin olacağını düşündüm. Acaba yolu şaşırabilirim miydim? Bu bir an aklıma düştü. Zihnimi bu ihtimal karşısında boşa yormak istemedim” (Gerçek 2020: 22).

Boğaz’daki eski bir tabyanın harabesinin Ali Nail Bey’e ilk defa burada gördüğü sevgilisi Meliha’yı hatırlatışı bir başka örnektir. Meliha’yla gizli buluşmalarını hatırlayan Ali Nail Bey, olayların yine ayrıntısına girmeden kesik kesik anılarla ileride olayların bir yerinde Meliha’nın olacağını sinyallerini okuyucuya verir. Olacaklara ilişkin “Meliha! Meliha! Burada benimle ilişkisi olmuş bir kadının ismini yazmamalıydım. Şimdi bütün şeyler benden uzak, pek çok uzak olmasına rağmen o ismi yazmamalıydım” (s.23) önsemesi, bilinmeyen bir durumu ortaya koymanın tedirginliğiyle geçmişe duyulan

özlemi içerir. Çünkü Meliha evli bir kadındır ve Rami Paşa'nın ailesiyle tanıştığından Ali Nail Bey ile olan ilişkisinin duyulması her ikisini de tehlikeye atacaktır. Ancak kahraman, gelecekte bir yaşamı olmayacağı için olayın duyulmasının kendisi için yaratacağı kaygıdan çok, geçmiş günlerin özlemine daha çok yakındır. Kurgunun devamında okuyucuyu adım adım sonuca götüren önsemeler sıklıkla kullanılır. Ali Nail Bey'in Rumeli Kavağı iskelesinde Rami Paşa'nın seyisinin getirdiği atı Ceylan'a binışı ve aceleyle yola çıkışını gören iki kadının birbirlerine "acele işe şeytan karışır"(s. 24) dediğini duyup umursamaması, bu sözün sonradan olacakların gölgesinin metne önceden düşüşünü örnekler.

Gotik anlatılarda mekân, olayların aktarılması, karakterlerin kişiliklerinin çözümlenmesi ve korku faktörünün tekinsizlikle bütünleşmesi açısından büyük bir işleve sahiptir. Yazarın sanatını ortaya koyma becerisi, mekân tasvirleri üzerinden okunur. Mekân vasıtasıyla tekin olmayan bir yerde bulunmanın yarattığı korku, kahramanların psikolojilerine etki ederek atmosferin giderek daha kötüye gideceği sezdirilir. Korkutucu atmosferin etkisini arttırmak amacıyla kalabalık şehirlerden uzak, تنها, karanlık yerler, kuleler, şatolar veya yoğun ormanlık alanlar tercih edilir. Selim Nüzhet, olumsuz hava koşullarını işin içerisine dâhil ederek kahramanını tekinsiz mekâna doğru sürükler. Yağmurlu bir havada Kilyos yolundan ilerleyen Ali Nail Bey'in yolu sisli ve تنها bir mezarlık yolu üzerindeki Yerli Köy'e düşer. Yarım saat ilerledikten sonra bozuk bir yola girdiğinde o zamana kadar görüp görmediğini tam olarak hatırlamadığı harap bir kule görür. Kule yalnızca karanlık içinde yükselen, etrafın bütününe hâkim olan görüntüsü ile değil; etrafa yaydığı çürümüş yaprak ve ölü kokusu ile ürperti yaratır.

"Birdenbire ıslak ve soğuk bir toprak ve çürümüş yaprak kokusu gibi bir koku duydum. Atımın üstünde doğrularak bu garip kokuyu daha kuvvetle koklamak ve içeriğini anlamak istedim. Bana bütün bu koku o kuleden dökülüyor gibi geldi. O kuleden bütün etrafa çürümüş şeylerin kokusu, bir ölüm kokusu dağılıyor tedirginliğine kapılıyordum. Hoş olmayan bir his omuzlarımdan aşağı bütün vücudumu titreyişlerle sarstı" (Gerçek 2020: 26).

Booting (2005: 2), gotik manzaraların on sekizinci yüzyılda ıssız, yabancılaşmış, tehditlerle dolu, vahşi, dağlık yerler olduğunu daha sonra modern şehir ile gotik ihtişamın doğal ve mimari bileşenlerinden oluşan vahşilik, karanlık, labirent sokaklar ile şiddet ve tehdidi düşündürülen gotik kale ve ormanları yansıttığını ifade eder. Ali Nail Bey'in ilerlediği güzergâh şehir ile ormanlık alanın birleşiminden oluşan gotik bir atmosferin bileşenlerini sunar. Bilinen doğal alan birden vahşi ve tehditkâr bir coğrafyaya dönüşür. Batı gotiğindeki kentten uzak yerlerin yarattığı endişe, bu romanda da işlenir. İstanbul'dan uzaklaşıldıkça geniş, sık, insansız ormanlar, sisli, karanlık yollar, harabe kule gibi doğaya ait unsurlar kaygı ve tekinsizlik duygusunun kendiliğinden ortaya çıkmasına neden olan yerlerdir. Endişeye bağlı olarak gotiğin bir başka özelliği kararsızlık kahramana yanlış yaptırır. Ali Nail Bey'in kuleden yayılan koku üzerine hissettiği ürperti, onun hem daha acele etmesine hem de kararsızlık içinde kalarak yol ayrımına geldiğinde sağa döneceğine sola dönerek yanlış yönde ilerlemesine neden olur.

“Düşündüm, hiçbir zaman böyle iki yol arasında tereddüt etmemiştim. Sandım ki bu yolun herhangisini seçersem ikisi de beni arzu ettiğim noktaya veyahut o noktanın civarına ulaştıracaktır. Böylece sola giden yolu takip etmeye karar verdim. Eğer sağa giden yola sapmış olsaydım şüphe yok ki “vaka” başıma gelmiş olmayacaktı” (Gerçek 2020: 27).

Korku türünde olay örgüsü, genellikle birbirine benzer şekilde çözümlendiğinden belli özellikler dikkate alınarak olay analizlerinin yapılması kolaylaşır. Olay örgülerinin birbirine benzemesi, eserin derin katmanlardan oluşan bir anlatı olma özelliğini yitirmesine neden olsa da korku hissini yaşatma amacına ulaşılır. Genellikle bilinen bir nesne ve kişi ile bilinmeyen bir araya getirildiği noktada dehşetin eşiğinden giriş yapılmış olur. Pala Mull (2008: 22), bu durumu “tanıdık olanla olmayanın kesiştiği o noktada korku unsuru ortaya çıkar” şeklinde ifade eder. Selim Nüzhet, gotik anlatıya ait bu özelliği, Meliha ve bilinmeyen coğrafyanın kesişmesiyle kullanır. Ali Nail Bey, kayalar, taşlar, çukur ve çalılıklarla kaplı yolda ilerlerken atı Ceylan’ın ayağı kırılınca onu tabancasıyla vurmaya zorunda kalır. Bilinmeyen coğrafya ve doğa, tekinsizlik duygusunun oluşması için bütün verileri sağladığı sırada tanıdık olanın ortaya çıkışı, korku duygusunun artmasına neden olur. Kahramanın atını vurduktan sonra sisli havada iyice yolunu şaşırması, kararsızlık ve tek başına kalmışlığı bütün kuvvetiyle hissetmesine yol açar. Kapalı hava, sarp kayalıklar, sık ormanlarla karanlığın birleşiminden oluşan korkutucu ortama kendisine doğru yaklaşmakta olan bir kadın silueti eklenince kahramandaki şaşkınlık ve olayların gizemi iyice artar.

Romanın bu aşamasından sonraki olay örgüsü, Carroll’un keşif aşaması üzerinden incelenebilir. Carroll’a göre (2020: 192), korkutan veya tehdit eden unsur olarak “canavarın kargaşa veya başka rahatsız edici etkiler eşliğinde ortaya çıkışı hikâyedeki insan karakterlerin, kaynağa, bu uğursuz ve hayret verici şeylerin kimliği ve yapısıyla ilgili bilgiye ulaşıp ulaşamayacağı sorusunu doğurur.” Buna göre korkutucu unsur, bir anda karakterlerin karşısında belirebileceği gibi sorulara cevap aramanın neticesinde gelişen soruşturmanın sonucunda da kimliği ortaya çıkabilir. İkinci işlevdeki sorular, Meliha’nın tekin olmayan ormanlık alanda gecenin bir vaktinde ortaya çıkması üzerinden oluşturulur. Keşif aşamasında sorgulama, bir kişi veya grubun sorunun temelinde bir tuhaflik olduğuna kesin olarak ikna olmasıyla başlar. Açılış kısmında parça parça sezdirilen tuhaflikların yarattığı kesin kanaat, kimsenin bilmediği; ancak rahatsız edici bazı olayların gizlice geliştiğine dair şüpheyi güçlendirir. Beliren tuhaflikların nedenlerinin araştırılmasıyla açılıştaki ifade edilen olay örgüsündeki gizemlerin perdesi yavaş yavaş kalktığından keşif kısmında gerekli bütün öğeler yerli yerine oturur. Keşif işlevi, Ali Nail Bey’in kendisine yaklaşan kadının, sevgilisi Meliha olduğunu anlamasıyla başlar. Meliha çok hızlı adımlarla Ali Nail Bey’in yanından geçer fakat onu görmez, hatta Ali Nail Bey’in seslenmesine karşın onu duymaz. Meliha, hipnoz edilmiş gibi durmadan ilerlemeye devam eder. Onun nereye gittiğini öğrenmek isteyen Ali Nail Bey, peşinden gider; ancak bir süre sonra onun izini kaybeder.

Gotik kurguda olay örgüsü, insan zihninde yer alan normallerin dışında kavramsal şemaların varlığını kanıtlamaya çalışır. Bu durum ise olay örgüsündeki keşif aşamasının birden bire sona ermesine engel olmak, bir sonraki aşama olan doğrulamaya geçişi geciktirerek entrika ve gerilimin daha uzun süre devam etmesine

ve okuyucunun korkudan aldığı hazzın artmasına yönelik bazı ilginç keşifler sunar. Doğrulama işlevi sırasında keşfedilenler, açılıştaki olayların kahramanın bir yanılması veya hayal görmesinden ibaret olmadığını gösterir. Doğrulama, çeşitli şüpheler ve tereddütlerin ardından gerçekle yüzleşmeyle sona erer. Gotik anlatıların çoğunda çeşitli zorluklarla mücadele eden bireylerin tehlikeli olduğunu bilmesine rağmen uykuya dalıp yaşadıklarından kurtulma isteklerinin ağır bastığı görülür. Doğrulama ve yüzleşme aşamaları arasındaki geçiş uyku veya kendinden geçme durumu ile sağlanır. Zorlu coğrafi koşullarda ilerlemek zorunda kalan Ali Nail Bey, fiziksel yorgunluk, karanlık, yağmur ve korkuyla mücadele etmek zorunda kalır. Onun gücünü yitirip uykuya dalması, aynı zamanda gizemli yeni olaylarla mücadele edeceğine işaret eder. Ali Nail Bey, bir süre uyuyakaldıktan sonra elinde feneriyle kendisini izleyen bir ihtiyarla göz göze gelir. Korkunç bir manzara olarak betimlenen bu karşılaşmada, ihtiyar, Ali Nail Bey'i yakınlardaki kulübesine davet edip geceyi orada geçirmesini, sabahleyin yoluna devam etmesini teklif eder. Ali Nail Bey, ihtiyarın teklifini kabul etmek istemese de tehlikeli coğrafyada nereye gideceğini bilmediğinden kulübeye gitmeyi kabul eder. İhtiyar adam; giyimi, konuşması ve Ali Nail Bey'i dikkat etmediği tehlikelere karşı uyarmasıyla ilgiyi üstüne çekmeyi başarır. Yolculuğa çıkmadan önceki bazı tuhaflikler, o anda kahramanın zihnini ele geçirerek bir sorgulamanın başlamasına neden olur. Böylece doğrulama aşaması ayrıntılarla uzatılır. Yol boyunca devam eden tuhaflikler gidilen evde de devam eder. İhtiyarın evine geldiklerinde kapıyı ihtiyarın babası açar. İhtiyarın babasıyla birbirine benzerliği şaşkınlık yaratacak niteliktedir. Ali Nail Bey dinlenmek üzere bir odaya alınır; fakat odanın tuhaflığı ve kendisine tanıdık gelen bir koku onun uyumasına engel olur. "Gotik mekânın tekinsizliği, karakterlerdeki güven duygusunu yıkar ve artık hiçbir şey güvenli değildir. Karakterler, kendilerini biran önce dışarıya atmanın özlemini duyarlar. Gotik eserlerde mekân karşımıza bir karabasan gibi çıkar" (Pala Mull 2008: 44). Odanın kapısı, ihtiyar tarafından arkadan kilitletince kahraman iyice dehşete kapılır; bir anda aldığı kokunun sevgilisi Meliha'ya ait olduğunu hatırlar. Ormanda bir anda gözden kaybolan Meliha'ya duyduğu aşk, birden kıskançlığa dönüşür. Silahını eline alarak kendisine yönelecek bir tehlikeye karşı katil olmayla sakin kalma arasında kararsızlık yaşar. İhtiyar, Ali Nail Bey'in uyumadığını görünce ona başka bir odada ailesiyle birlikte oturmayı teklif eder.

Carroll (2020: 196-197), korku kurmacalarında doğrulama aşamasındaki tereddütlerin giderilmesinin ardından kahramanın yüzleşme aşamasında kendi canavarı ya da onu tehdit eden unsurla buluşmak üzere harekete geçtiğini ve yüzleşme sonunda genellikle bozguna uğradığını ifade eder. Ali Nail Bey, Meliha'nın kokusunu hatırlamasıyla onun o mekânda olduğu gerçeğini doğrulamış olur. Bu durumu orada bulunan ihtiyarlara itiraf ettirir. Kurgunun devamı, antagonist karakterlerin varlığıyla güçlendiren söylem veya yaptırımların ortaya serilmesini kapsar. Çeşitli yaptırımlarıyla bu kötü adamlar, gotik kurguda dehşetin üst seviyeye çıkmasında önemli bir rol oynar. Gotik edebiyatta vampirler, canlanan hayaletler, dile gelen ruhlar gibi akıl yoluyla açıklanamayan bazı tuhaflikler bu türü cazip hale getirir. Genellikle erkek olan antagonist tavır içerisindeki kötü karakterler, kurbanlarına kendilerini masum göstermek için uğraşırlar. *Canvermezler Tekkesi* romanında hayaletlerin varlığı, Ali Nail Bey'i bulan ihtiyar dışında birbirine tıpatıp benzeyen iki ihtiyar ile canlandırılır. İhtiyarların en

yaşlısının Hasan Baki, oğlunun isminin Ali Vasfi ve torununun -Ali Nail Bey'i eve getiren ihtiyarın- isminin de Mehmet Şerif olduğunun öğrenilmesiyle yüzleşme aşamasına yavaş yavaş geçilir. Hasan Baki, Ali Vasfi, Mehmet Şerif, kötü karakter örnekleridir; ancak evlerinde tuttukları Ali Nail Bey'e kendilerini iyi ve yardımsevermiş gibi göstermek için uzun uzun konuşmalar yaparlar:

“Nail Bey oğlumuz. Sizin hakkınızda kesinlikle olumsuz bir fikrimiz, olumsuz bir arzumuzun olmadığı konusunda emin olmadığımızı, bu konuda emin olmanız gerektiğini söylemek isterim. Asla kötü bir düşüncemiz olmadığı gibi aksine hakkınızda öyle bir niyetimiz var ki size elimizden geldiğince yardım etmeye hevesliyiz. (...) Bizi daha iyi tanıdığınız zaman bize güvenmenize engel teşkil edecek bir durum olmadığını daha iyi anlayacaksınız” (Gerçek 2020: 85).

İhtiyarların en yaşlısı Hasan Baki, yüz yetmiş beş yaşındadır ve uzun yaşamın sırrını babasının dostu olan Kont de Saint Germain'den öğrendiği tıbbî bir sır borçludur. Hasan Baki, bu tıbbî sır sayesinde hem oğlu hem de torununun uzun yıllar yaşamasını sağlamıştır. Bu üç ihtiyar kendilerini Canvermezler olarak adlandırmışlardır. Bütün bu ayrıntılar, Ali Nail Bey'in Meliha'nın orada esir olup olmadığını öğrenmek için ısrar etmesiyle ortaya çıkar. Çünkü gotik komplolar için tuzağa düşürülmüş veya esir tutulan kadın, karanlık adamların tutku ve hırslarını göstermesi bakımından atmosferi tamamlayıcı bir anlam taşır. “Gotik edebiyatta genellikle, toplum dışına itilmiş ve zor hâle düşmüş bir kadın yolculuğa çıkar. Böylelikle güçlenir; fakat korku dolu sistemin içinde çoğunlukla varlığını ispatlayamaz” (Koçsoy 2010: 94). Meliha'nın o evde bulunma nedeni, Ali Nail Bey'in kaybolmadan önceki günlerde Meliha ile yaşadıkları tuhaflikları hatırlamasına yardımcı olur. Meliha, önceleri çok güzel bir kadinken birden gözaltıları morarmaya, yorgun ve dalgın görünmeye başlamıştır. Sevgilisinin hasta olmasından endişelene Ali Nail Bey, Meliha'dan aldığı cevaplara bir anlam verememiştir çünkü o, perşembe günü Rumeli Kavağı'na gidip bir gece orada kaldığını söyledikten sonra neden gittiğini, nerede kaldığını hatırlamadığını söylemiştir. Ali Nail Bey, bu durum karşısında kıskançlık duygusuna kapılır; ancak sevgilisinin rüyadaymış gibi bilinçsizce bazı cümleler söylediğini, ağladığını görünce o gün durumu fazla üstelememiştir. Fakat o gece Canvermezler'in açıklamalarıyla her şey açıklığa kavuşmaya başlar. Canvermezler, daha uzun yaşamak ve dinç kalmak için sağlıklı insanların bilinçlerini ele geçirerek onların kendi evine doğru bir şekilde gelmelerini sağlamaktadırlar. Romanda tuzağa düşürülerek davranışları kontrol altına alınan kurbanlardan biri olan Meliha, bilinçsiz bir şekilde ihtiyarların kulübesine gelip kalmakta yorgun bir şekilde geri döndüğünde ise hiçbir şey hatırlayamamaktadır. Gotik komplolara özgü bir tavır olan kadının tehlikeli bir ortamda bulunduğunu ispatlayacak güçten ve kanıtlardan yoksun oluşu Meliha'nın bütün davranışlarına yansır.

“İnanmayacaksınız! İnanılacak şey eğil ya! Adeta utanıyorum ama neyse... Ben size olduğu gibi doğru bir şekilde söyleyeyim. Çünkü gerçeği bilmenizi tercih ederim. Perşembe günü Rumeli Kavağı'na ne için gitmiş olduğumu şimdi ben de bilmiyorum. Unuttum. Hatta şaşırıyorum. Şüphesiz orada hiçbir işim olmaması gerekiyor. (...) En garibi oradan ne yapmış olduğumu bir türlü hatırlamıyorum. Perşembe günü sabah gittim, Cuma gün

akşamı döndüm. Hem de pek yorgun bir halde! Demek ki orada bir gece kaldım” (Gerçek 2020: 49).

Canvermezler, evlerine sürükledikleri insanların hayat hücrelerini kendi vücutlarında işlevini yitirmek üzere olan hücrelere aktararak o insanların yaşamını kısaltıp kendi yaşamlarına yaşam katmaktadırlar. Hasan Baki, bunları anlatırken yine de kendilerinin kötü insanlar olmadıklarını, yaptıklarının kötü bir şey olmadığını dolayısıyla bundan pişmanlık duymadıklarını ifade eder. Ali Nail Bey, Meliha’yı kurtarıp oradan kaçırmayı düşünür. Meliha, uykusundan uyanır, bir saat Ali Nail Bey’le konuşur fakat onun anlattıklarını algılayamaz. Hatta Canvermezler’in evinde tutulduğunun farkında bile değildir, kendisini Ali Nail Bey’le normalde görüştükleri odada zanneder, bir saatten sonra da yeniden derin bir uykuya dalar. Canvermezler, bu arada Ali Nail Bey için bir karar alırlar. Bu karara göre onu öldüremeyecek fakat gitmesine de izin vermeyeceklerdir. Canvermezler ile yapılan anlaşmanın sonucunda Meliha’nın bir daha o eve gelmemesi koşuluyla Ali Nail Bey’e yapılan bir operasyon ile tıpatıp ona benzeyen bir hayalet belirir. Ali Nail Bey’e ait bütün belgeler, kimlik kartı gibi şeyler o hayaletin cebine konularak evden gönderilir. Böylece hayalet uçurumdan düşecek, herkes Ali Nail Bey’in öldüğüne ikna olacaktır. Bu aşamadan sonra Ali Nail Bey de hayaletin gözünden her şeyi izlemeye başlar. İnsanlar hayaleti alır, kefenler ve tabuta koyarlarken o da çenesinden çıkıp uzamaya başlayan beyaz sakallarını, kırıktan vücudunu korku içinde izler. Canvermezler’in tuzağına düşüp yolunu kaybettiğinde otuz üç yaşında olan Ali Nail Bey yaşını bile hatırlamayacak duruma gelir. Ali Vasfi ve Mehmet Şerif, Ali Nail Bey’i Hasan Baki’nin yanına götürmek için geldiklerinde onun yorgunluktan yataktan çıkamayacak durumda olduğunu görürler. Hasan Baki Efendi, Ali Nail Bey’e yaptığı işlem nedeniyle Ali Nail Bey’in aniden yaşlanmış olmasına üzülüğünü ancak yaptıklarından pişmanlık duymadığını söyler. Ali Nail Bey artık yaşlandığı için kimsenin kendisini tanımayacaklarından emin oldukları için onu serbest bırakmaya karar verirler. Kahraman, serbest bırakılıp evine gidince kendisi sanılan hayaletin cenaze töreninin olduğunu görür. Meliha cenaze evine gelir ancak Ali Nail Bey’i dilenci sandığı için ona para verir. Bundan sonra Ali Nail Bey, kurgunun ilk bölümünde anlatıldığı gibi mezarın başında bekleyerek insanları uyarmak ve kendisinin başından geçenleri yazarak öleceği zamanı beklemeye başlar.

Sonuç

Orta Çağ’ın kalıplaşmış düşünce sistemine, akli her şeyin üstünde gören klasisizme karşı çıkan romantizmin bir yansıması olan gotik, olağanüstü ve dehşete düşüren öğeleri ile önceleri mimaride yer edinmiştir. Gotların, yıkıcı ve yağmalayıcı hareketlerinden doğan ve yerleşik değerlerden tamamen farklı bir boyut kazanan bu kavram mimari, resim, sinema ve edebiyat gibi pek çok alanda ilgi görerek bazen kurguya canlılık katmıştır bazen de bağımsız bir tür olarak sanat ve edebiyatta yeni eserlerini ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Korku, endişe ve tedirginlikten beslenen bir yapı üzerine şekillenen bu türün edebi metinlerdeki gelişimi toplumdan topluma farklılık gösterir ancak edebiyattaki temsillerinden sonra gotik unsurlar, yaygın bir şekilde işlenmeye başlamıştır. Kötülüğü esas alan gizemli ve akıldışı olaylarla ürkütücü bir atmosfer oluşturan gotik roman; bilimkurgu, fantastik ve ütopya gibi bazı türlerin kurgusuna olumlu anlamda katkıda bulunmuştur.

Korkuya ait imgelerin hemen her dönemde kurguyu etkili kılmak için kullanıldığını ifade etmek gerekir. Türk edebiyatında Tanzimat döneminde toplumu Batılılaştırma ve eğitime politikası nedeniyle akıl dışı, olağanüstü olayları anlatan eserler çok eleştirilmiş, fantastik ve gotik tarzında yazılmış eserlere pek önem verilmemiştir. Korku unsurlarına yer veren eserlerde ise esrarengiz olaylar ve kişilerin varlığı, sonuç kısmında mantık çerçevesinde bir çözümlenmeyle açıklanmıştır. Selim Nüzhet Gerçek'in uyarladığı Canvermezler Tekkesi romanında ise gotik edebiyata ait birçok unsur bulunmaktadır. Korku ve tekinsizlik üzerine kurulan eserlere ait aşamaların ayrıntılarıyla betimlendiği olağanüstülükler, kötü insanlar ve insan yaşamını tehdit eden korkulu süreçler dikkat çekici bir şekilde işlenmiştir. Ölümsüzlüğe ulaşmaya çalışan üç ihtiyarın insan vücuduna yaptıkları müdahale sonucunda insanoğlunun kötülüğe olan meyli üzerinde durulmuş, gerçekle hayal, olağan ile olağanüstü unsurlar yoluyla gotiğin en önemli özelliklerinden korku ve dehşet yaratma amacına ulaşılmıştır. Mekân ve karakter tasvirleri, gotik kurguyu güçlendirerek merak duygusunu eserin sonuna kadar canlı tutmuştur. Ölümsüzlüğün sırrına ulaşmak için uygulanan ritüeller, hayaletin kahramanın yerine geçerek insanlara gözükmesi, kahramanın bir anda yaşlanması ve eserdeki diğer olağanüstülükler ile yazar, kurguyu sonuna kadar gotiğe hizmet edecek şekilde devam ettirmiştir.

KAYNAKÇA

- Ahmet Mithat Efendi. 2009. *Çengi*. İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
- Aristoteles. 2007. *Poetika*. Çev. İsmail Tunalı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Becker, Sussana. 1991. *Gothic Forms of Feminine Fictions*. Manchester: Manchester University Press.
- Belge, Murat. 2012. "Ön söz". ss. 5-13 içinde. *Vathek*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Booting, Fred. 2005. *Gothic*. Newyork: Routledge.
- Edmund, Burke. 2008. *Yüce ve Güzel Kavramlarımızın Kaynağı Hakkında Felsefi Bir Soruşturma*. Çev. M. Barış Gümüşbaş. Ankara: Bilge Su Yayıncılık.
- Canbaz Yumuşak, Firdevs. 2013. "Kenan Hulusi Koray'ın Korkutan Öyküleri". *Millî Folklor*, 97 (12): 135-144.
- Carroll, Noel. 2020. *Korkunun Felsefesi ve Kalbin Paradoksları*. Ankara: Hece Yayınları.
- Çelik, Yakup, Yıldırım Birsen. 2021. "Anlatısal Bellek: Tanzimat Dönemi Romanlarında Hatırlama". *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (70): 271-282.
- Emre, İsmet. 2021. "Korku". *Türk Dili* (835): 24-28.
- Freud, Sigmund. 2003. *The Uncanny*. Londra: Penguin Books.
- Gerçek, Selim Nüzhet. 2020. *Canvermezler Tekkesi*. İstanbul: Karakarga Yayınları.

- Haksal, Ali Haydar. 2014. *Kendilik ve Edebiyat*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kemal, Namık. 2005. *Celaleddin Harzemşah*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Koçsoy, F. Gül. 2010. "Shirley Jackson'ın Hill House'un Büyüsü Adlı Romanında Gotik Mekân ve Anne-Kız İlişkileri". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (2): 91-104.
- Mull Pala, Çiğdem. 2008. *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Mull Pala, Çiğdem. 2006. "Wieland or, Transformation: An American [Gothic] Tale" *Littera Edebiyat Yazıları* (18) :87-93.
- Mull Pala, Çiğdem. 2016. "Elif Şafak'ın Romanlarında Önseme". *İdil Dergisi*, 5 (20): 61-68.
- Smith, Andrew. 2007. *Gothic Literature*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Soydan, Serdar. 2014. "Suat Derviş... Bir Türk Gotiği". ss. 7-13 içinde *Kara Kitap*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Scognamillo, Giovanni. 2014. *Korkunun ve Dehşetin Kapıları*. İstanbul: Mitos Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. 2022. *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 12.02.2020, <https://sozluk.gov.tr/>
- Tokiz, Onur. 2018. "Gotik Romanın Arka Merdiveni: Kara Romantizm". ss. 59-70 içinde *Doğüstü Varlıklar ve Anlatılar Üzerine İncelemeler*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Tuğcu, Emine. (2008). "Hüseyin Rahmi'nin Cadı Romanında Korku, Politik Söylem ve Kadının Konumlandırılışı". *Hürriyet Gösteri* 292: 120-125.
- Tuncer, Serpil. 2003. "Gotik ve Feminist Anlatının Buluşması". *Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies* 15: 125-135.
- Tunçtan, Bilcan. 2018. "Suat Derviş'in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Romanlarında Gotik Özellikler (Korku Edebiyatı)". Yüksek Lisans Tezi, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bitlis.
- Turan, Güven. 2014. "Korkunun Soğuk Eli". ss. 13-19 içinde *Korkunun ve Dehşetin Kapıları*. İstanbul: Mitos Yayınları.
- Uğurlu, Seyit Battal, Balık, Macit. 2009. "Sessiz Ev'in Hayaleti: Güdük Bir Aydınlanma Projesi". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (8), 2307-2339.
- Urgan, Mina. 2010. *İngiliz Edebiyat Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yıldırım, Tuğba Nur. 2007. "Edgar Allan Poe'nun "The Black Cat" ve "The Fall of the House of Usher" Öykülerinin Çevirilerinin Gotik Edebiyat Bağlamında Eleştirisi". Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yücesoy, V. Özge. 2007. "Korku Edebiyatı (Gotik Edebiyat) ve Türk Romanındaki Örnekleri". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.